

Практикалық жұмыс №2. MICROSOFT SQL SERVER СЕРВЕРІМЕН БАЙЛАНЫС ОРНАТУ ЖӘНЕ МӘЛІМЕТТЕР ҚОРЫН ҚҰРУ ПРИНЦИПТЕРІ

2.1. Практикалық жұмыстың мақсаты

MS SQL Server-де мәліметтер қорын құрудың негізгі принциптерімен танысу. Мәліметтер қорында қолданылатын операцияларды үйрену. Мәліметтер қорын құру, қосу және жою операторларын үйрену. Қолданушылар мен рөлдерді басқару принциптерімен танысу.

2.2. Теоретиялық мәлімет

Microsoft SQL Server — Microsoft корпорациясымен құрылған реляциялық мәліметтер қорын басқаруға арналған МҚБЖ. Негізгі сұраныстарды құру тілі — **Transact-SQL**, Microsoft және Sybase компанияларымен бірігіп құрылған.

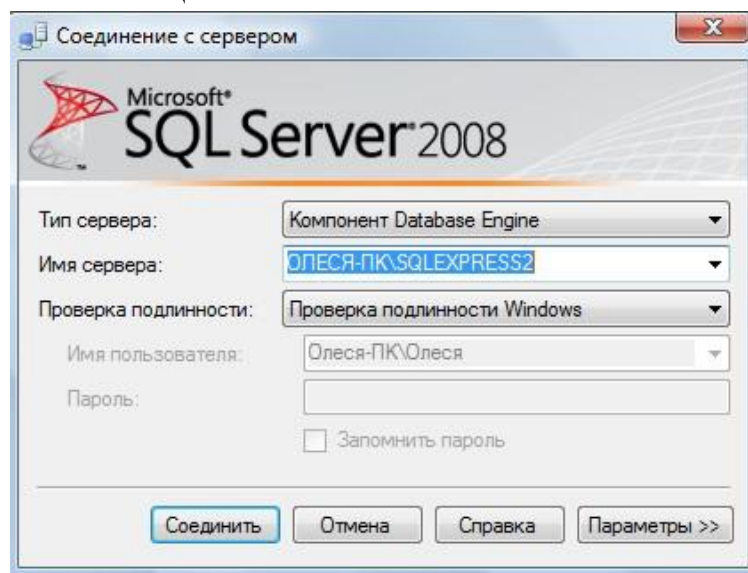
Microsoft SQL -ДЕ мәліметтер қоры 2 файлда сақталады: ***.mdf** и ***.ldf**. Біріншісінде мәліметтер, кестелер, индекстер, ... сақталады, екіншісінде transaction log, яғни МҚ-ын қалпына келтіруге болатын транзакциялар туралы ақпарат сақталады.

Барлық операциялар SQL-серверге жіберілетін командалар арқылы жүзеге асырылады.

2.3. Тапсырма

2.3.1. Сервермен байланыс орнату

Пуск/Программы/ Microsoft SQL Server 2012 / Среда SQL Server Management Studio -ашыңыз.

Параметрде көрсетіледі:

Тип сервера – Компонент **Database Engine**.

Имя сервера. Компьютер атауы мен сервер көрсетіледі;

проверка подлинности – Windows (келісім бойынша),
имя пользователя – келісім бойынша алынған қолданушы аты,
пароль – бос қалдырылады.

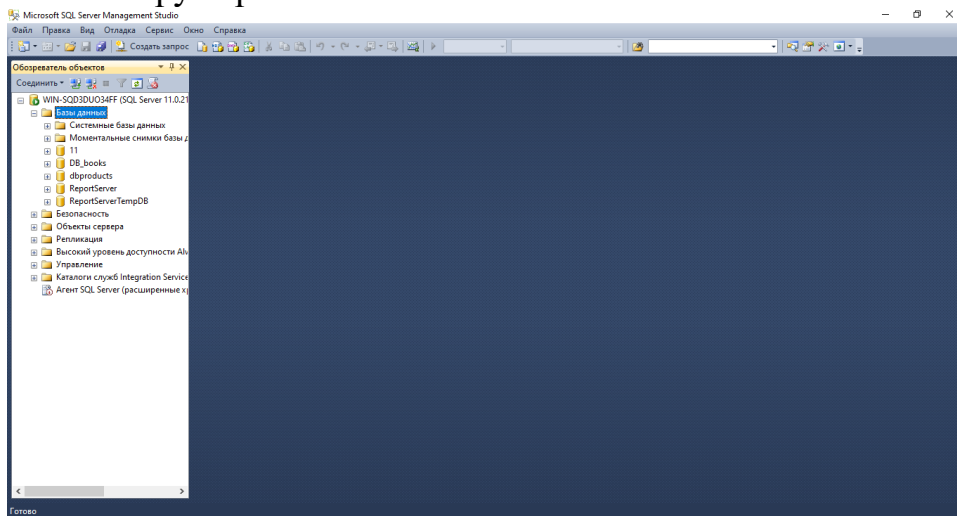
Соединить батырмасын шертіңіз.

2.3.2. Создание и регистрация базы данных

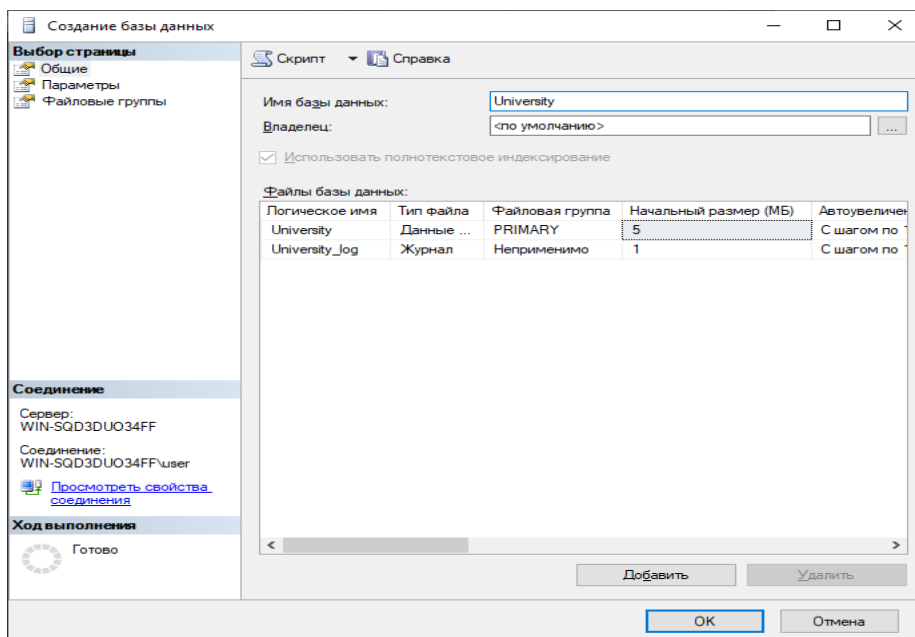
Мәліметтер қорын құру үшін 2 әдістің біреуін қолдануға боалды:

МҚ-ын құрудың бірінші жолы.

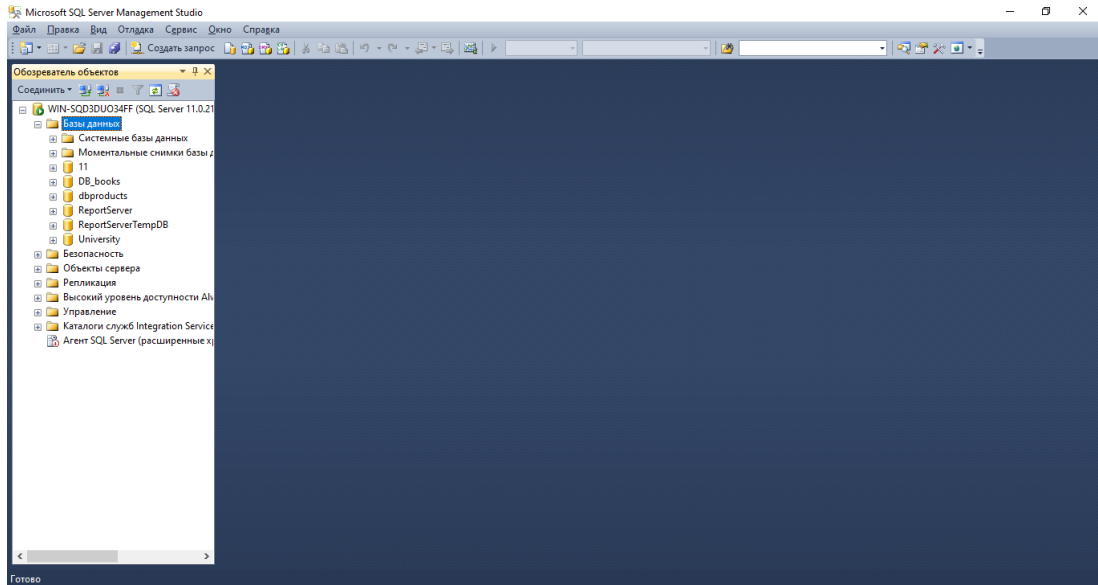
Базы данных контекстік мәзірінен Создание базы данных бөлімін таңдап, МҚ-ына ат беру керек.

Мәліметтер қорына University атын беріңіз.

Мәліметтер қоры құрылды.

МҚ-ын құрудың екінші жолы. SQL Server Management Studio программасында "Создать запрос" таңдап, мәліметтер қорын құруға арналған командаларды жазып, "Script Execute" батырмасын шертіп орындату керек.

Команда CREATE DATABASE - MS SQL Server мәліметтер қорын құру командасы

2.3.4. Мәліметтер қорын жою

Мәліметтер қорын жоюдың үш түрлі әдісі бар:

1. " SQL Server Management Studio " контекстік менюден "Удалить" командасын таңдау.
2. **DROP DATABASE** командасын жазу
3. Мәліметтер қоры файлын өшіру.

DROP DATABASE операторының жазылуы:

DROP DATABASE database_name;

2.4. Қолданушылар мен рөлдерді басқару

2.4.1 Жүйелік процедуралар мен командалар.

Процедура атауы	Сипаттамасы
sp_grantlogin	– қолданушылар мен топтарға серверге қосылуға рұқсат береді Мысалы EXEC sp_grantlogin 'Corporate\BobJ'

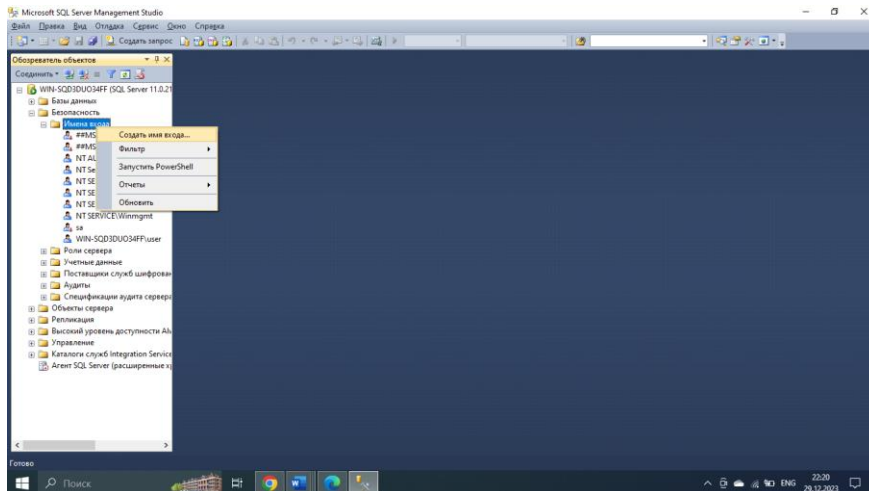
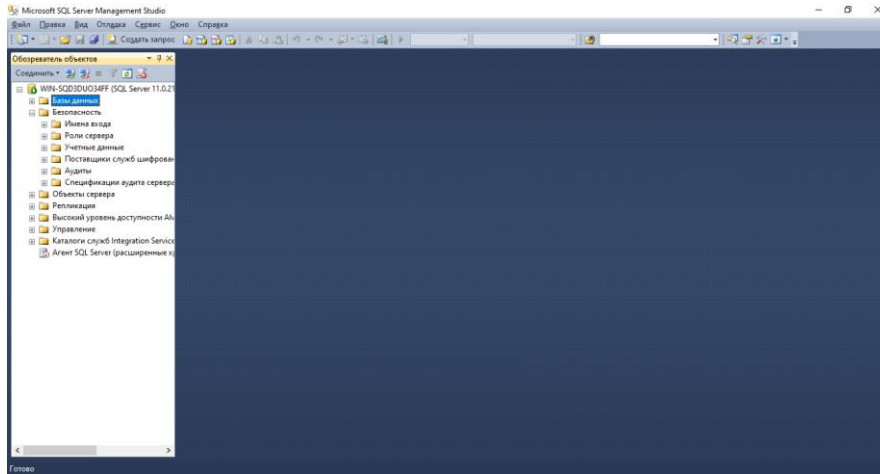
sp_defaultdb	Қолданушы үшін МҚ-ын өзгертеді EXEC sp_defaultdb 'Victoria', 'pubs'
sp_grantdbaccess	security бөлімінен қолданушыны құрады Синтаксис: EXEC sp_grantdbaccess [@loginame =] 'login' [, [@name_in_db =] 'name_in_db' [OUTPUT]] Мысал: EXEC sp_grantdbaccess 'Corporate\GeorgeW', 'Georgie'
sp_revokedbaccess	Қолданушы туралы ақпаратты өшіреді. Синтаксис: EXEC sp_revokedbaccess [@name_in_db =] 'name' Мысал EXEC sp_revokedbaccess 'Corporate\GeorgeW'
sp_addrole	МҚ-на жаңа рөл қосады EXEC sp_addrole 'Managers'
sp_addrolemember	Нақты бір қолданушыға рөл береді. Мысал EXEC sp_addrolemember 'Engineering', 'Michael'
sp_helpprotect	Рөлмен берілген қолдану құқықтарын көрсету.
sp_helprolemember	Рөлге кірістірілген қолданушылар тізімін шығару
sp_addsrvrolemember	Кіріктірілген серверлік рөлді қолданушыға беру. sp_addsrvrolemember [@loginame =] 'login' , [@rolename =] 'role' Мысал: sp_addsrvrolemember 'Admin_DB', 'sysadmin'
sp_dropsrvrolemember	Кіріктірілген серверлік рөлді қолданушыдан жою sp_dropsrvrolemember [@loginame =] 'login' , [@rolename =] 'role' Мысал: sp_dropsrvrolemember 'Admin_DB' , 'sysadmin'
sp_helpsrvrole	Кіріктірілген рөл сипаттамасы sp_helpsrvrole [[@srvrolename =] 'role'] Мысал: sp_helpsrvrole 'sysadmin'

sp_helpsrvrolemember	<p>Рөл берілген қолданушылар мен рөлдерді шығару</p> <p>sp_helpsrvrolemember [[@srvrolename =] 'role']</p> <p>Мысал: sp_helpsrvrolemember 'sysadmin'</p>
sp_srvrolepermission	<p>sp_srvrolepermission [[@srvrolename =] 'role'] рөлі берілген қолданушылар мен рөлдерді қайтарады</p> <p>Например:</p> <p>sp_srvrolepermission 'sysadmin'</p>
sp_addlogin sp_adduser	<p>Security бөлімінде жаңа қолданушыны құру:</p> <p>sp_addlogin [@loginame =] 'login' [, [@passwd =] 'password'] [, [@defdb =] 'database'] [, [@deflanguage =] 'language'] [, [@sid =] sid] [, [@encryptopt =] 'encryption_option']</p> <p>Мысал: sp_addlogin 'login1',sysname, 'DB_Books'</p>
Deny (отрицание)	<p>Қолданушыға жүйелік қолдану құқықтарын беруді болдырмайды.Мысал:</p> <p>DENY CREATE DATABASE, CREATE TABLE TO Mary, John, [Corporate\BobJ]</p> <p>DENY SELECT, INSERT, UPDATE, DELETE ON authors TO Mary, John, Tom</p>
Grant (предоставлять)	<p>Қолдану құқығын береді.</p> <p>GRANT CREATE DATABASE, CREATE TABLE TO Mary, John, [Corporate\BobJ]</p> <p>Мысал:</p> <p>GRANT SELECT ON Authors TO public</p>
Revoke (отменять)	<p>Қолдану құқығын кері қайтарады.</p> <p>REVOKE CREATE TABLE, CREATE DEFAULT FROM Mary, John</p> <p>Мысал.</p> <p>REVOKE SELECT ON Budget_Data TO Mary</p>

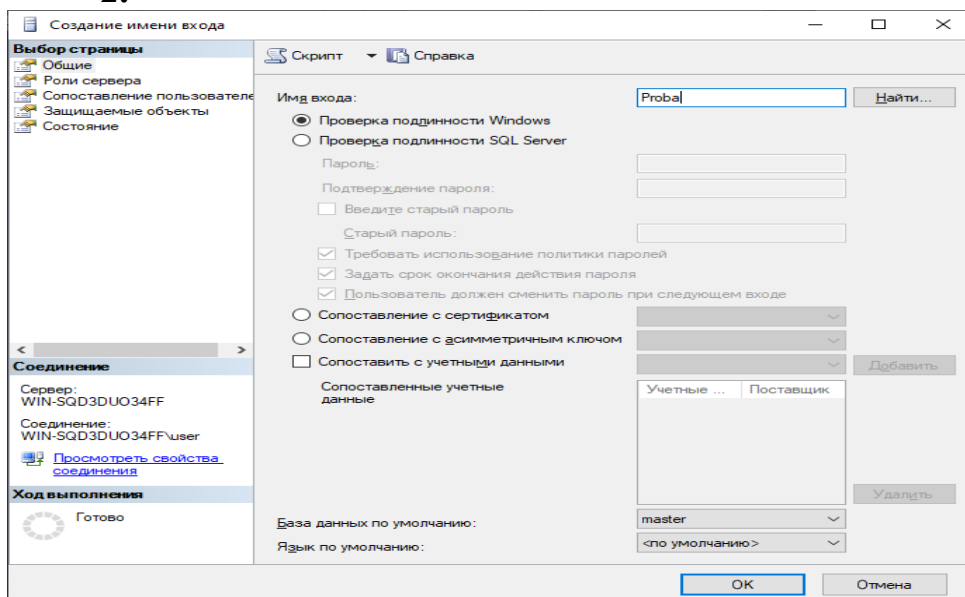
2.4.2 Қолданушыларды құру

University МҚ үшін жаңа қолданушыны құрайық.
Безопасность/Имена входа таңдап, жаңасын қосамыз. Ол үшін төмендегілерді орындаңыз:

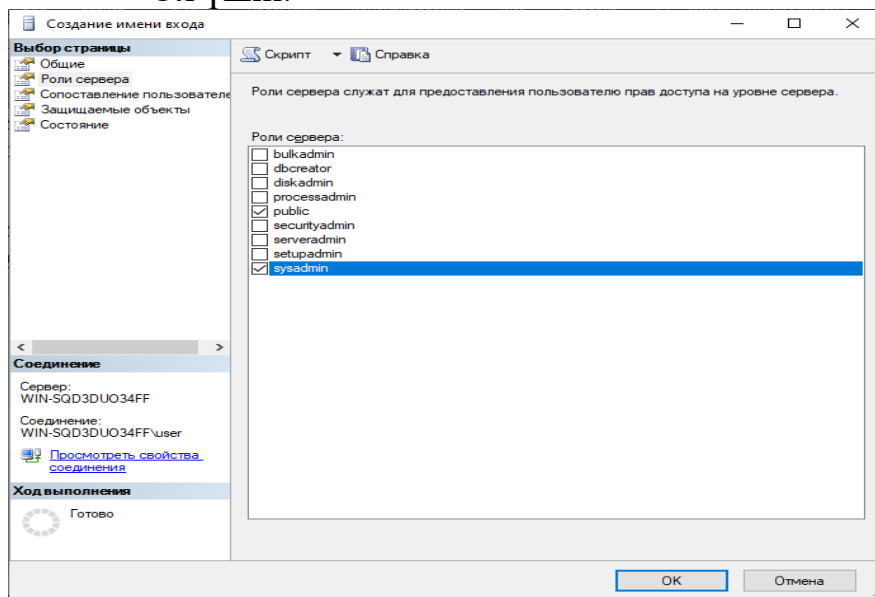
1.

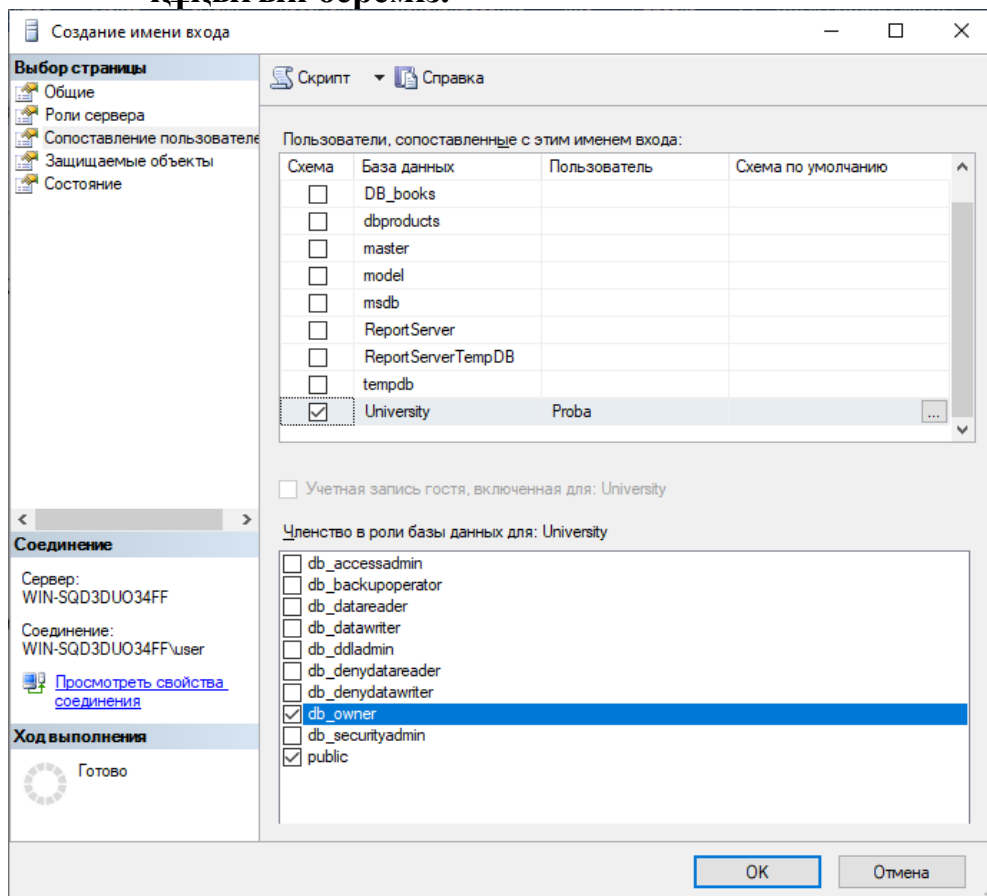
2.

3. Жаңа қолданушы қоспас үшін серверлік рөлдерді таңдау қажет.
Ол үшін:

4. Ары қарай Proba қолданушысы үшін Db_owner қолдану құқығын береміз.

Төменде қолдану құқықтарының түрлері көрсетілген:

Public – МҚ қарау құқығы

Db_owner – МҚ-нда кез-келген әрекетті орындай алады

Db_accessadmin – МҚ-ына қолданушыларды қоса алады және жоя алады.

Db_securityadmin – МҚ-ндағы рөлдерді басқарады және объектілермен жұмыс жасауға және командаларды орындатуға рұқсат бере алады

Db_ddladmin – МҚ-ындағы объектілерді қосады, өзгертеді және жоя алады

Db_backupoperator – МҚ-ның резерв көшірмесін ала алады

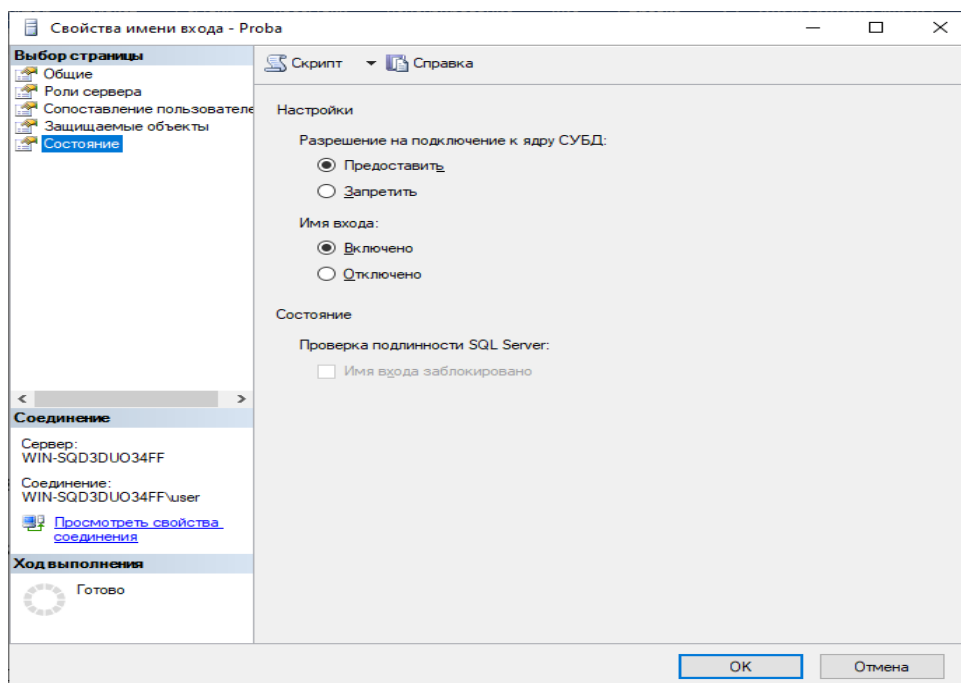
Db_dataSTUDENT – МҚ-ындағы әрбір кестеден мәліметтерді қарай алады

Db_datawriter – МҚ-ндағы әрбір кестеге мәліметтерді енгізеді, өзгертеді және жояды

Db_denydata – кестелерден мәліметте қарайға рұқсат бермейді

Db_denydatawriter – кестеге мәліметті енгізуге, өзгертуге және жоюға рұқсат бермейді.

Әрі қарай **Состояние - Разрешение к подключению к ядру СУБД** – предоставить және имя входа қосыңыз.

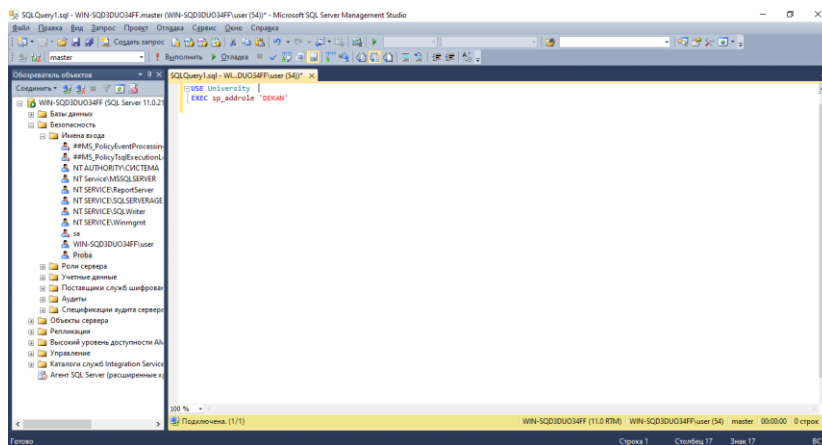

2.4.3. Рөлдерді программалық жолмен құру

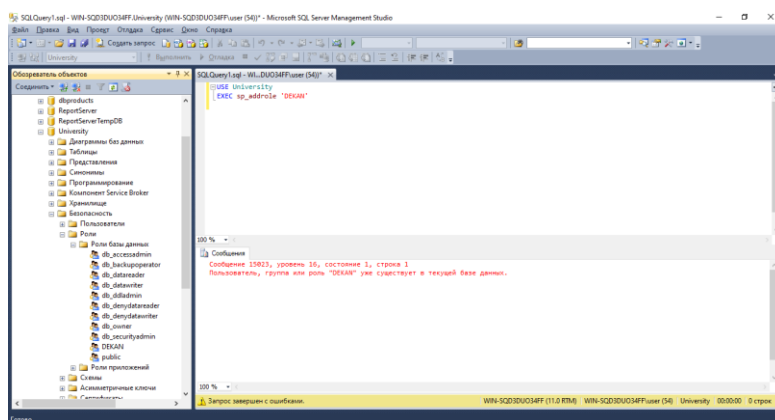
Бірінші рөл құрып, қолданушыларға қолдану құқықтарын береміз.

Мысал үшін декан (**DEKAN**) және студент (**STUDENT**) рөлдерін құрайық.

Егер құрылып, код қайта орындатар болсақ қате береді.

Студент рөлін құру:

USE University -- university МҚ-ын таңдау
EXEC sp_addrole 'STUDENT'

Декан University МҚ үшін оқу, жою, құру, өзгерту құқықтарына ие болу керек - **DELETE, INSERT, UPDATE, SELECT**.

Студент кестелерді қарау құқығына ие болу керек - **SELECT**.

Құқықты беру операторының жазылуы:

GRANT <құқықтар>, ...

ON <объект>, ...

TO <атауы>

[WITH grant option];

WITH GRANT OPTION атрибуты қолданушыға берілген құқықтарын таратуға мүмкіндік береді.

Disciplinu кестесін құрып жіберейік (Келесі тақырыпта код түсіндіріледі):

USE University
create table Disciplinu (

```
Kod_Discuplinu int NOT NULL primary key,  
name_Discuplinu nchar(30) NULL,  
kol_chasov int NULL );
```

Таблицы бөлімінде кесте пайда болады. Үш өріс бар: **Kod_Discuplinu**, **name_Discuplinu**, **kol_chasov**.

DEKAN - рөліне қолдану құқықтарын берейік:

```
GRANT DELETE, INSERT, UPDATE, SELECT ON Discuplinu TO  
DEKAN  
GRANT EXECUTE TO DEKAN
```

STUDENT -рөліне қолдану құқығын беру:

```
GRANT SELECT ON Discuplinu TO STUDENT.
```

Белгілі бір рөлмен қолданушыларды құру. **Asanov_Dek** декан рөлінде құру:

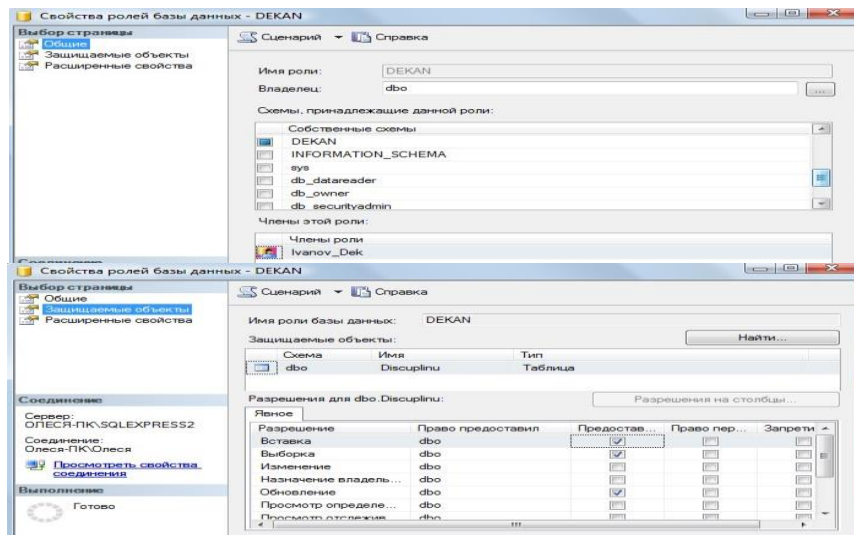
```
EXEC sp_addlogin 'Asanov_Dek','Asanov',  
'University' use University  
EXEC sp_adduser 'Asanov_Dek','Asanov_Dek'  
EXEC sp_addrolemember 'DEKAN', 'Asanov_Dek'
```

Maratov_Stud студент рөлінде құру:

```
EXEC sp_addlogin 'Maratov_Stud','Maratov',  
'University' use University  
EXEC sp_adduser 'Maratov_Stud','Maratov_Stud'  
EXEC sp_addrolemember 'STUDENT', 'Maratov_Stud'
```

Командаларды орындаңыз. **Роли/Роли** базы **данных/Dekan** өтіп, қасиеттерін қараңыз.

Student қасиеттерін де қараңыз.

Қолдану құқықтарын қайтару

Жазылуы:

REVOKE [with grant option]

< құқықтары >,...

ON < объект >,...

FROM <қолданушы_аты>;

Предложение **with grant option** сөйлемі қолданушының барлық құқықтарын сақтайды, бірақ басқаға беру құқығын кейін қайтарады.

Мысалы:

REVOKE SELECT ON Disciplinu FROM STUDENT

Команданы орындаңыз.

Қолданушылардан рөлдерді қайтару

Revoke <рөлдер тізімі> from <қолданушылар тізімі>.

Мысал:

use University

EXEC sp_droprolemember 'STUDENT', 'Maratov_Stud'

Команданы орындаңыз.

№2 практикалық жұмыс тапсырмасы

- Берілген жеке жұмыс тапсырмасы мәліметтер қоры файлын құрыңыз.
- Құрылған МҚ-ы үшін 2-3 рөлді анықтаңыз. Қолдану құқықтарын беріңіз.
- Қолданушыларды құрыңыз. Рөлдерді беріңіз.

Жасалған жұмыстың скриншоттарын Прак3_СтудентФамилиясы7.docx файлына сақтап, файлды Univer жүйесіне жүктеңіз.